

Vol. XLVIII

Codul Da Vinci
istoria fascinantă a papalității,
de la misterele trecutului la enigmele moderne

Colecția ISTORII SECRETE la VATICAN

de Vladimir Duca
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUCA, VLADIMIR

Codul Da Vinci: istoria fascinantă a papalității, de la misterele trecutului la enigmele moderne : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă / de Vladimir Duca. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-279-8

929

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-279-8

Codul Da Vinci

istoria fascinantă a papalității, de la misterele trecutului la enigmele moderne

---

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
de Vladimir Duca
Colecție prezentată de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**De la *Numele trandafirului* la o viziune ocultă
și tenebroasă a papalității,
hotărâtă să apere cu orice preț bogăția Bisericii / 7**

***Codul lui Da Vinci* sau de ce oamenii le plac atât de mult conspirațiile
și de ce teroristul care a atentat la viața lui Ioan Paul al II-lea
vrea să scrie o continuare a romanului / 31**

**Tradiția controversată a întemeierii
instituției pontificale de către Sfântul Petru / 61**

Lămuriri bibliografice / 97

De la *Numele trandafirului* la o viziune ocultă și tenebroasă a papalității, hotărâtă să apere cu orice preț bogăția Bisericii

Literatura a fost întotdeauna fascinată de istoria ascunsă a Sfântului Scaun și a oferit adesea interpretări surprinzătoare, care, la adăpostul convenției ficțiunii, au indus ideea că oricând s-ar putea verifica și în realitate, sub mântiile de purpură ale înalților ierarhi ascunzându-se o mulțime de secrete tulburătoare.

Numele trandafirului (titlu original *Il nome della rosa*) este un roman al scriitorului italian Umberto Eco, apărut în anul 1980, distins cu prestigiosul Premiul Strega în 1981 și ecranizat în 1986, în regia lui Jean-Jacques Annaud și avându-i în rolurile principale pe Sean Connery (ex-Bond), care-l incarnează pe călugărul franciscan William/Guglielmo de Baskerville (aluzie la romanul *Câinele din Baskerville* – în original *The Hound of the Baskervilles* – unul dintre cele patru romane polițiste

scrise de Sir Arthur Conan Doyle și avându-l ca protagonist pe detectivul Sherlock Holmes), și pe Christian Slater, ca Adso din Melk, discipolul călugărului filosof chemat să ancheteze șirul de crime nebuloase săvârșite într-un lăcaș religios. Este o povestire istorică, dar și o anchetă pentru găsirea misteriosului criminal, având loc într-o mănăstire italiană în anul 1327.

Călugărul franciscan Guglielmo de Baskerville ajunge într-o mănăstire în care s-a comis o crimă. El este însoțit de Adso din Melk, numit astfel după mănăstirea benedictină Stift Melk, unde acesta a făcut primii pași în vocația monahală. Pe măsură ce povestirea evoluează, alți călugări mor în mod misterios. Cele două personaje principale studiază o bibliotecă medievală labirintică, înțeleg forța distrugătoare a râsului și ajung față în față cu Inchiziția, pe care William de Baskerville o slujise în trecut, dar o părăsise între timp. Cu ajutorul logicii, și comițând greșeli semnalate de Adso (cărui Eco îi atribuie narațiunea), el reușește să dezlege finalmente misterul crimelor de la mănăstire, fără însă să reușească să prevină nici una. La un nivel strict elementar, romanul exemplifică metoda scolastică pentru rezolvarea unei crime; este o metodă care era foarte cunoscută în secolul al XIV-lea, bazată pe raționament deductiv, în special pe silogisme. William/Guglielmo refuză să accepte ca motiv al crimelor simpla posedare demonică, în ciuda faptului că demonologia servea adesea ca explicație. Deși în mănăstire există o înțelegere greșită a evenimentelor, iar călugării, sub influența profețiilor larg răspândite ale lui Gioacchino da Fiore, credeau că trăiau ultimele zile înainte de venirea lui Anticrist (*Apocalipsa după Ioan* era o carte cunoscută în amănunt, și frecvent citată), William, prin concepțiile sale empirice, reușește să demonstreze că, de fapt, criminalii sunt oameni în carne și oase.

Adunând fapte și observații, urmându-și intuiția și metoda dialectică, el hotărăște ce trebuie investigat, așa cum era prescris unui scolastic. Totuși, simpla folosire a logicii nu ajunge. Variatele semne și întâmplări au semnificație numai în contextele lor date, iar William trebuie să fie mereu atent la contextul în care interpretează misterul. Într-adevăr, întreaga povestire îl determină pe narator, Adso, și pe cititor să recunoască mereu contextul pe care îl folosește pentru interpretare, ridicând întregul text la niveluri variate, care au semnificații hermeneutice diferite. Există de fapt cel puțin două narațiuni (activitatea de detectiv a lui William grefată pe dezbateră religioasă, dar cu profunde implicații politice, dacă Isus Hristos a avut în proprietate bunuri, mobile sau imobile) fiecare având interpretări și surse de semnificație variate. Multe interpretări și surse erau controversate în cadrul dezbaterii politico-religioase medievale, gravitând în jurul a ceea ce pare cheia spre înțelegerea și adevărata interpretare a cazului. Deși unele speculații ale lui William nu corespund exact cu evenimentele ulterioare, ele duc la rezolvarea cazului de la mănăstire.

Ultimul rând al cărții, *Stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus* se traduce literal: „Trandafirul de ieri rezistă datorită numelui său, dar noi avem doar nume ale trandafirului fără rost”. Sensul general, după cum a spus Eco, era că din frumusețea trecutului, care acum a dispărut, ne-a rămas doar numele. În acest roman, „trandafirul” pierdut poate fi considerat a fi asemenea volumului *Poetica* de Aristotel (acum pierdută pentru totdeauna), deoarece splendida bibliotecă a fost distrusă, iar frumoasa fată din carte este acum moartă. Noi știm aceste lucruri doar din descrierea făcută de Adso – noi avem doar numele cărții, dar nu avem conținutul. Așa cum afirmă Adso, la

finalul celei de a cincea zile, el nu mai știe nici măcar numele fetei pentru a o jeli. Oare acest lucru înseamnă că ea nu rezistă deloc trecerii timpului? Este posibil ca aceasta să fie o greșeală intenționată de traducere. Acest citat a fost tradus și ca „Romei de ieri i-a rămas doar numele, ne-au rămas doar simple nume”. Acest rând este un vers scris de Bernard de Cluny, un călugăr din secolul al XII-lea, cunoscut și ca Bernard de Morlaix. Manuscrisele medievale ale acestui rând nu sunt identice; Eco citează o variantă medievală, cu exactitate, însă Eco nu știa, la vremea aceea, de existența unui text tipărit pentru publicul larg în edițiile moderne, în care se face referire la Roma (*Roma*), nu la trandafir (*rosa*). Textul alternativ, cu ceea ce conține, sună astfel: *Nunc ubi Regulus aut ubi Romulus aut ubi Remus? / Stat Roma pristina nomine, nomina nuda tenemus*. Acest text se traduce ca „Unde sunt acum Regulus, sau Romulus, sau Remus? / Romei de ieri i-a rămas doar numele, ne-au rămas doar simple nume”.

Numele personajului principal, William de Baskerville, face aluzie la două personaje, detectivul fictiv Sherlock Holmes (care apare și în *Câinele din Baskerville*, romanul lui Conan Doyle) și William Ockham (filosof, moralist și scriitor politic de formație franciscană, considerat printre cei mai influenți gânditori din întreg secolul al XIV-lea). Descrierea fizică a lui William și a comportamentului său sunt foarte asemănătoare cu ale lui Holmes. Numele naratorului, ucenicul său Adso, este, printre altele, un joc de cuvinte, asemenea lui Simplicio din *Dialogul* lui Galileo Galilei; Adso = *ad Simplicio* („pentru Simplicio”). Numele Adso poate fi comparat cu dr. Watson, numele partenerului de investigații pe care îl avea Sherlock Holmes. Ca de obicei în romanele lui Eco, și aici se face risipă de erudiție. Numele bibliotecarului orb, Jorge din Burgos este construit pe

baza unui joc de cuvinte, pornindu-se de la numele scriitorului argentinian Jorge Luis Borges, care l-a influențat mult pe Eco. Borges a fost orb în ultimii săi ani de viață și a fost directorul Bibliotecii Naționale a Argentinei; povestirea sa *Biblioteca Babel* a fost în mod clar inspirația lui Eco pentru biblioteca secretă din roman: „Biblioteca este compusă dintr-un număr nedefinit, poate chiar infinit de galerii hexagonale, cu ventilatoare enorme în centru, înconjurate de balustrade foarte joase”. O altă povestire scrisă de Borges, *Miracolul secret*, are ca personaj un bibliotecar orb. În plus, din opera lui Borges au fost luate și alte variate subiecte pentru a fi folosite în *Numele trandafirului*: labirinturi, oglinzi, secte, manuscrise enigmatice și cărți. Mai mult, Jorge din Burgos, ca și Borges, care a susținut lovitura de stat din 1976, este „reacționar”. Eco a petrecut o perioadă de timp la Universitatea din Toronto, în timp ce a scris acest roman. Scările din biblioteca mănăstirii din carte seamănă mult cu cele din Biblioteca Robarts. De-a lungul cărții sunt multe citate latine autentice sau apocrife. Cartea redă numeroase discuții asupra filosofiei lui Aristotel și a unei varietăți de erezii milenariste, în special acelea asociate cu grupul romano-catolic numit *fraticelli* (declarați eretici de Papa Bonifaciu al VIII-lea).

William Ockham, care a trăit în perioada prezentată în roman, a descris principiul cunoscut ca „Briciul lui Ockham”: adesea rezumat ca *dictum* potrivit căruia omul ar trebui întotdeauna să accepte ca fiind plauzibilă cea mai simplă explicație care stă la baza tuturor lucrurilor (metodă folosită și de William de Baskerville în romanul lui Eco).

Cartea descrie viața monastică de inspirație franciscană din secolul al XIV-lea. Acțiunea se petrece într-o abație benedictină în vremea controversei asupra subiectului legat de „sărăcia

apostolică” dintre ordinele catolice ale franciscanilor și dominicanilor. Grupul numit Spiritualii ura bogăția, generând grupurile eretice numite apostolici sau dulcinieni. Cartea evidențiază această tensiune care există în creștinism în epoca medievală: spiritualii, o fracțiune din cadrul ordinului franciscan, cereau ca biserica să renunțe la întreaga sa avere, iar unele secte eretice au început să îi ucidă pe cei bogați, în timp ce majoritatea franciscanilor și clerului au interpretat Scriptura în sensul principiului iubirii aproapelui. Dante Alighieri și cartea sa, *Divina Comedie*, sunt menționați doar o dată, în trecere. O parte dintre personaje, cum sunt inchiuzitorul Bernard Gui, Ubertino de Casale și minoritul Michael de Cesena, sunt figuri istorice, deși caracterizările lor, făcute în roman, nu sunt întotdeauna cele exacte din punct de vedere istoric. Totuși, Eco scrie într-o altă carte că a ales mănăstirea din munți ca loc pentru desfășurarea acțiunii astfel încât să poată face referire la înghețuri, pentru ca acțiunea să poată avea loc pe vremea când Bernard Gui, faimosul călugăr dominican care era inchiuzitor papal, s-a aflat în zona respectivă. Pentru intrigă, el avea nevoie de o cantitate de sânge de porc, însă pe vremea aceea porcii nu erau de obicei tăiați decât atunci când cădea înghețul și gerul. Mai târziu în timpul anului, Bernardo Gui a călătorit în afara Italiei și nu a participat la evenimentele desfășurate la mănăstire. De asemenea, în roman se fac referințe la gânditorul Gioacchino da Fiore, care prin profețiile sale a influențat atmosfera apocaliptică din mănăstire. Cunoscut și ca Ioachim din Fiore sau Joachim de Floris, (1135 – 30 martie 1202) a fost unul dintre cei mai influenți teologi și filosofi ai Evului Mediu, călugăr cistercian și fondatorul ordinului monastic San Giovanni in Fiore din Calabria. Plasat de Dante în *Paradis* (Cântul XII), Gioacchino este